

Mokslo ir studijų įstatymo nuostatos Konstitucinio Teismo požiūriu

Vitalija Skėruvienė,
LAMPSS pirmininko pavaduotoja

Įvadas

Mokslo ir studijų sistemos pertvarka priėmus antikonstitucinį 2009 m. Mokslo ir studijų įstatymą, žlugo net neprasidėjusi: kai šalyje buvo susidariusi sudėtinga ekonominė situacija, LR vyriausybė skundėsi, kad katastrofiškai trūksta pinigų „Sodrai“, sveikatos apsaugai, pradėtoms kitoms reformoms, moksliniams tyrimams, ilgalaikiai aukštųjų mokyklų dėstytojų atlyginimo didinimo programai vykdyti. Esant tokiai situacijai metu LR vyriausybė pinigų rando dosniai remti privatų verslą (nevalstybines aukštąsias mokyklas) ir apribojo aukštųjų mokyklų autonomiją;

-

2007 m. Lietuvos parlamentinių politinių partijų susitarimas dėl mokslo ir studijų sistemos pertvarkos principų.

Šio susitarimo esminės nuostatos:

- Mokslo ir studijų sistema turi būti pertvarkoma vadovaujantis išteklių koncentravimo bei efektyvaus naudojimo, autonomijos, atsakomybės ir atskaitomybės, mokslo ir studijų tinklo gerinimo principais.
-
- Esant poreikiui, šaliai svarbiausių sričių specialistams rengti taikomas valstybės užsakymo principas. Konkurse šiam užsakymui atlikti gali dalyvauti ir nevalstybinės aukštosios mokyklos.
-
- Aukštosioms mokykloms laiduojama autonomija.
-
- Didinamas socialinių partnerių vaidmuo aukštųjų mokyklų valdyme, reformuojamos aukštųjų mokyklų tarybos.
-
- Mokslo ir studijų finansavimui skiriama valstybės biudžeto ir kitų finansavimo šaltinių lėšų dalis nuosekliai didinama, iki 2012 m. pasiekiant ES vidurkj.

2008 m. kovo mėn. 18 d.
Mokslo ir studijų įstatymo projektai

ŠMM projektas

A. Kubiliaus ir G. Steponavičiaus projektas

•

LAMPSS pavyko sutarti dėl terminuotų sutarčių panaikinimo. Antrą kartą laimėjus konkursą toms pačioms pareigoms užimti, sudaromos neterminuotos sutartys su dėstytojais.

•

2008-03-20 LR Konstitucinis Teismas pripažino, kad įstatymo nuostatos, ta apimtimi, kuria nustatyta procentais išreikšta gerai besimokančių studentų kvota, prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 41 straipsnio 3 daliai.

2009 m. Mokslo ir studijų įstatymo projektas

Po naujų Seimo rinkimų,

2008 m. gruodžio mėn. G. Steponavičius, tapęs ŠMM ministru, pateikė Seimui svarstyti iš esmės pakeistą įstatymo projektą. Šis įstatymo projektas sulaukė visuomenės pasipriešinimo, virš 1000 pasiūlymų buvo pateikta Seime dėl šio projekto nuostatų keitimo. **Esminiai pasiūlymai – keisti antikonstitucines įstatymo nuostatas.** Seimo Švietimo, mokslo ir kultūros komitete dėl MSĮ projekto svarstymai vyko nuo 2009 m. sausio 6 d. iki balandžio vidurio, tačiau į pasiūlymus keisti antikonstitucines nuostatas konservatoriai ir liberalai nereagavo. Mokslo ir studijų įstatymas buvo priimtas 2009 m. balandžio 30 d.

-

LAMPSS pozicija dėl 2009 m. MSĮ projekto nuostatų

Dėl dėstytojų socialinių garantijų užtikrinimo (terminuotų sutarčių panaikinimas, 2005 m. surinkta 45 tūkst. dėstytojų parašų)

Dėl valstybės planavimo (nustatyti atitinkamų sričių (krypčių) poreikį)

Dėl gerai besimokantiems piliečiams garantuojamo nemokamo mokslo valstybinėse aukštosiose mokyklose „(1) *besimokantysis yra Lietuvos Respublikos pilietis; 2) jis mokosi valstybinėje aukštojoje mokykloje; 3) jis mokosi gerai, t. y. jo mokymasis atitinka nustatytus gero mokymosi kriterijus*“ (Konstitucinio Teismo 2002 m. sausio 14 d., 2008 m. kovo 20 d. nutarimai);)

Dėl privačių aukštųjų mokyklų finansavimo įvertinus visuomenės ir valstybės poreikius bei valstybės finansines galimybes, tais atvejais, kai atskirų sričių (krypčių) specialistai dėl objektyvių aplinkybių negali būti parengti valstybinėse aukštosiose mokyklose, valstybės užsakymu valstybės biudžeto lėšomis jie gali būti rengiami ir nevalstybinėse aukštosiose mokyklose;

2011 m. gruodžio 22 d.
LR Konstitucinio teismo nutarimas

Konstitucinis teismas konstatavo, kad Mokslo ir studijų įstatymo nuostatos dėl aukštųjų mokyklų valdymo ir studijų finansavimo prieštarauja LR Konstitucijai.

KT jau ne pirmą kartą pasisakė dėl aukštojo mokslo dalykų. KT 2011 m. nutarimas iš dalies detaliau išaiškina ankstesnius savo išaiškinimus dėl privačių mokyklų finansavimo ir aukštųjų mokyklų valdymo.

Kaip teigė Vilniaus universiteto (VU) Teisės fakulteto dekanas profesorius akademikas Vytautas Nekrošius - „Švietimo ir mokslo ministro Gintaro Steponavičiaus sumanyta aukštojo mokslo reforma baigėsi neprasidėjusi“.

Kas atsakingas už tai, kad 2009 m. priimto Mokslo ir studijų įstatymo 36 nuostatos prieštaravo LR Konstitucijai?

„2011 m. gruodžio 22 d. Konstitucinis Teismas (kurį tos bylos išvakarėse Seimą atstovavęs jo narys viešai išvadino „teisine chunta“) priėmė nutarimą, kurio rezoliucinę dalį sudaro trisdešimt devyni punktai: vienu jų nutraukiama bylos dalis, viename yra žodžiai „neprieštarauja Konstitucijai“, o trisdešimt septyniuose – žodis „prieštarauja“ ir nuorodos į pažeistas Konstitucijos nuostatas.

Po tokio Teismo nutarimo tą įstatymą stūmę ir gynę politikai turėtų pasitraukti. Bet taip nebūna. (E.Kūris, 2013m.)

2012 m. Mokslo ir studijų įstatymo taisymas

Žodis „pataisė“ čia turėtų būti suprantamas kaip visiškai neutralus, formalus, be jokio vertybinio krūvio, antraip jis šiame kontekste būtų visiškai netinkamas. Iš tikrųjų buvo pabandyta vėl įveikti Konstitucinio Teismo nutarimą, tiesa, kai kur šiek tiek atsitraukiant. **(E.Kūris, 2013m.)**

Dėl tokio įstatymo „pataisymo“ 2012 m. lapkritį buvo inicijuota dar viena byla Konstituciniame Teisme.

Kadangi per tą laiką pasikeitė Seimo sudėtis, toks trūkumų pašalinimas formaliai nebeįmanomas.

2013 m. kovo 29 d. sudaryta darbo grupė
MSĮ tobulinimo ir pasiūlymų rengimo

Posėdžiai vyko ir LAMPSS atstovai dalyvavo:

2013-05-02; 2013-04-18; 2013-05-21; 2013-05-28;
2013-06-11; 2013-06-11; 2013 07 09.

**Pasiūlymai nuo LAMPSS Mokslo ir studijų įstatymo projektui
tobulinti buvo pateikti:**

2013 m., 2014 m., 2015 m., 2016 m.

LAMPSS pozicija dėl MSĮ Nr. XI-242 projekto

Mes reikalavome:

Laikytis Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2011 m. gruodžio 22 d. nutarimo ir kuo skubiau pakeisti antikonstitucines projekto nuostatas.

-

Siūlėme iš esmės taisyti projekto: 26 str. 2 dalies, 3 dalies, 27 str.1 dalies 2 dalies, 28 2dalis 9 p .ir 10 p. ir 4 dalies nuostatas nes jos prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 40 straipsnio 3 dalies, 41 straipsnio 3 dalies, 42 straipsnio 1 dalies nuostatas, kurių turinį yra atskleidęs Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas 1994 m. birželio 27 d., 2002 m. sausio 14 d., 2002 m. vasario 5 d., 2008 m. vasario 20 d., 2008 m. kovo 20 d., 2011 m. gruodžio 22 d. nutarimuose.

LAMPSS nuomonė dėl 2012 m. LR mokslo ir studijų įstatymo

G.Steponavičius ir V. Stundys svarstant projektą Seimo švietimo, mokslo ir kultūros komitete teigė kad 2012 m. MSĮ pakeistos visos nuostatos prieštaraujančios LR Konstitucijai.

LAMPSS nuomonė, kad Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo Nr. XI-242 pakeitimo įstatymo projekte Konstitucinio Teismo 2011 m. gruodžio 22 d. nutarime prieštaraujančiu Konstitucijai pripažintas teisinis reguliavimas pakeistas ne iš esmės.

KT nutarimas 2014 m. lapkričio 10 d.

2014 m. KT išaiškino, kad senato (akademinės tarybos) nustatyta tvarka atrenkami, skiriami ir atšaukiami atitinkamai 4 arba 5 aukštosios mokyklos tarybos nariai, nepriklausantys aukštosios mokyklos personalui ir studentams, iš jų vienas narys – studentų atstovybės savo nustatyta tvarka, ir tiek, kiek joje nustatyta, kad šie 4 arba 5 aukštosios mokyklos tarybos nariai atrenkami ir skiriami įvertinus Aukštojo mokslo tarybos atliktą kandidatų įvertinimą, neprieštarauja Konstitucijai.

Valdančiosios koalicijos pasiūlymai dėl MSĮ projekto 2015 m.

Susitikimas su Seimo Lietuvos socialdemokratų partijos frakcijos nariais. MSĮ projekto pristatymas. 2015 m. Lapkričio 4 d.

-

Seimo Lietuvos socialdemokratų partijos frakcijos narių – Europos reikalų ir Ekonomikos komitetų narės Birutės Vėsaitės ir Švietimo, mokslo ir kultūros komiteto narės Orintos Leiputės spaudos konferencija „Mokslo ir studijų labirintuose: ką keisti, ką reformuoti“ 2015 m. Lapkričio 10 d. 17d.

Valdančiosios koalicijos pastangos įgyvendinti LR vyriausybės programos nuostatas ir įsipareigojimus dėl konstitucingumo atstatymo aukštajame moksle bei Mokslo ir studijų įstatymo pataisymo liko neįgyvendintos.

-

LR Konstitucinio teismo išaiškinimas dėl aukštųjų mokyklų autonomijos

Konstitucijos 40 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta aukštųjų mokyklų autonomija **yra nesuderinamas toks teisinis reguliavimas, pagal kurį senato (akademinės tarybos) kompetencija apribojama tik akademiniais reikalais ir kai jis nedalyvauja arba dalyvauja tik su patarimojo balso teise priimant valstybinės aukštosios mokyklos strateginius ir kitus svarbiausius valdymo sprendimus, *inter alia* svarbiausius sprendimus dėl finansinių lėšų ir kito turto panaudojimo aukštosios mokyklos misijai įgyvendinti.** (Konstitucinio teismo 2011 m. gruodžio 22 d. nutarimas).

-

Autonomijos samprata 2017 m. Mokslo ir studijų įstatyme

Šio įstatymo 8 str. 1 dalyje **nustatyta aukštųjų mokyklų autonomija, atskaitomybė:** „Aukštoji mokykla turi autonomiją, apimančią akademinę, administracinę, ūkio ir finansų tvarkymo veiklą, grindžiamą savivaldos principu ir akademinę laisvę. Lietuvos Respublikos Konstitucijos, šio ir kitų įstatymų nustatyta tvarka aukštosios mokyklos autonomija derinama su atskaitomybe visuomenei, steigėjams ir juridinio asmens dalyviams“.

KT nutarimas 2014 m. lapkričio 10 d.

Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo 70 straipsnio 7 dalis (2012 m. sausio 19 d. redakcija; Žin., 2012, Nr. 13-554) tiek, kiek joje nustatyta, kad asmuo, kurio pirmosios pakopos ar vientisosios atitinkamo laikotarpio jo studijų rezultatų vidurkis yra daugiau kaip 20 procentinių punktų mažesnis negu aukštosios mokyklos atitinkamos studijų programos ir formos to studijos yra valstybės finansuojamos, netenka valstybės finansavimo studijoms, jeigu paties kurso studijuojančiųjų atitinkamo laikotarpio studijų rezultatų vidurkis, prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 41 straipsnio 3 dalies nuostatai „Gerau besimokantiems piliečiams valstybinėse aukštosiose mokyklose laiduojamas nemokamas mokslas“, konstituciniam teisinės valstybės principui.

2018 m. KT nutarimas

Pripažino, kad Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo (2016 m. birželio 29 d. redakcija; TAR, 2016-07-14, Nr. 20555) 27 straipsnio 2 dalies 9 punktą tiek, **kiek jame nustatyta, kad valstybinės aukštosios mokyklos taryba aukštosios mokyklos reorganizavimo arba likvidavimo planus teikia Seimui, prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 68 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui.**

Pripažino, kad Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo (2016 m. birželio 29 d. redakcija; TAR, 2016-07-14, Nr. 20555) Konstitucijos 68 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui. 38 straipsnio 1 dalis tiek, kiek joje nustatyta, kad sprendimą dėl valstybinio universiteto reorganizavimo Seimas priima universiteto tarybos teikimu, prieštarauja Lietuvos Respublikos

Seimo 2018 m. sausio 12 d. nutarimo atitikties Konstitucijai

Dėl Lietuvos sporto universiteto reorganizavimo prijungiant jį prie Lietuvos sveikatos mokslų universiteto

Pripažino, kad Lietuvos Respublikos Seimo 2018 m. sausio 12 d. nutarimas Nr. XIII-1021 „Dėl pritarimo Lietuvos sporto universiteto reorganizavimui prijungimo prie Lietuvos sveikatos mokslų universiteto būdu“ (TAR, 2018-01-17, Nr. 702) pagal priėmimo tvarką prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 5 straipsnio 1, 2 dalims, 40 straipsnio 3 daliai, 69 straipsnio 1 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui, Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo 8 straipsnio 1 daliai, 38 straipsnio 1 dalies nuostatai, kad sprendimą dėl valstybinio universiteto reorganizavimo Seimas priima Vyriausybės teikimu, įvertinęs universiteto tarybos nuomonę.

Ar Mokslo ir studijų įstatyme liko antikonstitucinės nuostatos?

2012 m. balandžio 24 d. pakeistas Mokslo ir studijų įstatymas, kuriame pakeista aukštosios mokyklos tarybos sudarymo tvarka, tačiau neatskirtos kontrolės ir priežiūros funkcijos, ir aukštosios mokyklos valdymo funkcijos.

„2012 m. balandžio 24 d. pakeitus Mokslo ir studijų įstatyme nustatytą aukštosios mokyklos tarybos sudarymo tvarką, tačiau neatskyrus kontrolės ir priežiūros bei aukštosios mokyklos valdymo funkcijų, projekto 26, 27 straipsniuose įtvirtintas teisinis reguliavimas, susijęs su aukštosios mokyklos tarybos statusu, kelia pagrįstas abejones dėl jo suderinamumo su Konstitucija, *inter alia* 40 straipsnio 3 dalimi, konstituciniu teisinės valstybės principu“ - T. Birmontienė.

2012-2016 m. Vyriausybės programoje buvo numatyta

Panaikinti antikonstitucines Mokslo ir studijų įstatymo nuostatas, naikinti krepšelio sistemą, didinti pedagogų ir mokslininkų algas, eiti link nemokamo aukštojo mokslo, tačiau programa mokslo ir studijų srityje nebuvo vykdoma.

Po 3 metų svarstymo, Mokslo ir studijų įstatymas priimtas 2016 m. birželio mėn., tačiau įstatymo 27 ir 28 straipsniuose valdymo organams priskiriamos funkcijos liko nepakeistos. Aukštosios mokyklos senatas (akademinė taryba) lieka tik kaip aukštosios mokyklos akademinių reikalų valdymo organas ir neturi lemiamos įtakos priimant svarbiausius sprendimus susijusius aukštąja mokykla.

Išvados

Konstitucijos 40 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta aukštųjų mokyklų autonomija yra nesuderinamas toks teisinis reguliavimas, pagal kurį senato (akademinės tarybos) kompetencija apribojama tik akademiniais reikalais ir kai jis nedalyvauja arba dalyvauja tik su patariamąjo balso teise priimant valstybinės aukštosios mokyklos strateginius ir kitus svarbiausius valdymo sprendimus, *inter alia* svarbiausius sprendimus dėl finansinių lėšų ir kito turto panaudojimo aukštosios mokyklos misijai įgyvendinti. (Konstitucinio Teismo 2011 m. gruodžio 22 d. nutarimas).

Negali būti nustatyta tokio teisinio reguliavimo, kad institucija, kuri vykdo kontrolės ir priežiūros funkcijas ir kurios paskirtis – užtikrinti aukštosios mokyklos atsakomybę ir atskaitomybę visuomenei, be kontrolės ir priežiūros funkcijų, vykdytų ir aukštosios mokyklos valdymo funkcijas; (Konstitucinio Teismo 2011 m. gruodžio 22 d. nutarimas)

Pasiūlymai

- Keisti MSĮ 28 straipsnio 1dalis nuostatas ir nustatyti:.

1. Valstybinės aukštosios mokyklos senatas (akademinė taryba) yra **aukštosios mokyklos valdymo organas.**

- 2.

Aukštosios mokyklos valdymo struktūroje turi būti numatyta tokia institucija, kuri vykdo kontrolės ir priežiūros funkcijas ir kurios paskirtis – užtikrinti aukštosios mokyklos atsakomybę ir atskaitomybę visuomenei- MSĮ tokia institucija nenumatyta.

Mokslo ir studijų įstatymo nuostatos Konstitucinio Teismo požiūriu

Vitalija Skėruvienė,
LAMPSS pirmininko pavaduotoja

Įvadas

Mokslo ir studijų sistemos pertvarka priėmus antikonstitucinį 2009 m. Mokslo ir studijų įstatymą, žlugo net neprasidėjusi: kai šalyje buvo susidariusi sudėtinga ekonominė situacija, LR vyriausybė skundėsi, kad katastrofiškai trūksta pinigų „Sodrai“, sveikatos apsaugai, pradėtoms kitoms reformoms, moksliniams tyrimams, ilgalaikei aukštųjų mokyklų dėstytojų atlyginimo didinimo programai vykdyti. Esant tokiai situacijai metu LR vyriausybė pinigų rando dosniai remti privatų verslą (nevalstybines aukštąsias mokyklas) ir apribojo aukštųjų mokyklų autonomiją;

-

2007 m. Lietuvos parlamentinių politinių partijų susitarimas dėl mokslo ir studijų sistemos pertvarkos principų.

Šio susitarimo esminės nuostatos:

- Mokslo ir studijų sistema turi būti pertvarkoma vadovaujantis išteklių koncentravimo bei efektyvaus naudojimo, autonomijos, atsakomybės ir atskaitomybės, mokslo ir studijų tinklo gerinimo principais.
-
- Esant poreikiui, šaliai svarbiausių sričių specialistams rengti taikomas valstybės užsakymo principas. Konkurse šiam užsakymui atlikti gali dalyvauti ir nevalstybinės aukštosios mokyklos.
-
- Aukštosioms mokykloms laiduojama autonomija.
-
- Didinamas socialinių partnerių vaidmuo aukštųjų mokyklų valdyme, reformuojamos aukštųjų mokyklų tarybos.
-
- Mokslo ir studijų finansavimui skiriama valstybės biudžeto ir kitų finansavimo šaltinių lėšų dalis nuosekliai didinama, iki 2012 m. pasiekiant ES vidurkj.

2008 m. kovo mėn. 18 d.
Mokslo ir studijų įstatymo projektai

ŠMM projektas

A. Kubiliaus ir G. Steponavičiaus projektas

•

LAMPSS pavyko sutarti dėl terminuotų sutarčių panaikinimo. Antrą kartą laimėjus konkursą toms pačioms pareigoms užimti, sudaromos neterminuotos sutartys su dėstytojais.

•

2008-03-20 LR Konstitucinis Teismas pripažino, kad įstatymo nuostatos, ta apimtimi, kuria nustatyta procentais išreikšta gerai besimokančių studentų kvota, prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 41 straipsnio 3 daliai.

2009 m. Mokslo ir studijų įstatymo projektas

Po naujų Seimo rinkimų,

2008 m. gruodžio mėn. G. Steponavičius, tapęs ŠMM ministru, pateikė Seimui svarstyti iš esmės pakeistą įstatymo projektą. Šis įstatymo projektas sulaukė visuomenės pasipriešinimo, virš 1000 pasiūlymų buvo pateikta Seime dėl šio projekto nuostatų keitimo. **Esminiai pasiūlymai – keisti antikonstitucines įstatymo nuostatas.** Seimo Švietimo, mokslo ir kultūros komitete dėl MSĮ projekto svarstymai vyko nuo 2009 m. sausio 6 d. iki balandžio vidurio, tačiau į pasiūlymus keisti antikonstitucines nuostatas konservatoriai ir liberalai nereagavo. Mokslo ir studijų įstatymas buvo priimtas 2009 m. balandžio 30 d.

-

LAMPSS pozicija dėl 2009 m. MSĮ projekto nuostatų

Dėl dėstytojų socialinių garantijų užtikrinimo (terminuotų sutarčių panaikinimas, 2005 m. surinkta 45 tūkst. dėstytojų parašų)

Dėl valstybės planavimo (nustatyti atitinkamų sričių (krypčių) poreikį)

Dėl gerai besimokantiems piliečiams garantuojamo nemokamo mokslo valstybinėse aukštosiose mokyklose „(1) *besimokantysis yra Lietuvos Respublikos pilietis; 2) jis mokosi valstybinėje aukštojoje mokykloje; 3) jis mokosi gerai, t. y. jo mokymasis atitinka nustatytus gero mokymosi kriterijus*“ (Konstitucinio Teismo 2002 m. sausio 14 d., 2008 m. kovo 20 d. nutarimai);)

Dėl privačių aukštųjų mokyklų finansavimo įvertinus visuomenės ir valstybės poreikius bei valstybės finansines galimybes, tais atvejais, kai atskirų sričių (krypčių) specialistai dėl objektyvių aplinkybių negali būti parengti valstybinėse aukštosiose mokyklose, valstybės užsakymu valstybės biudžeto lėšomis jie gali būti rengiami ir nevalstybinėse aukštosiose mokyklose;

2011 m. gruodžio 22 d.
LR Konstitucinio teismo nutarimas

Konstitucinis teismas konstatavo, kad Mokslo ir studijų įstatymo nuostatos dėl aukštųjų mokyklų valdymo ir studijų finansavimo prieštarauja LR Konstitucijai.

KT jau ne pirmą kartą pasisakė dėl aukštojo mokslo dalykų. KT 2011 m. nutarimas iš dalies detaliau išaiškina ankstesnius savo išaiškinimus dėl privačių mokyklų finansavimo ir aukštųjų mokyklų valdymo.

Kaip teigė Vilniaus universiteto (VU) Teisės fakulteto dekanas profesorius akademikas Vytautas Nekrošius - „Švietimo ir mokslo ministro Gintaro Steponavičiaus sumanyta aukštojo mokslo reforma baigėsi neprasidėjusi“.

**Kas atsakingas už tai, kad 2009 m. priimto Mokslo ir studijų įstatymo
36 nuostatos prieštaravo LR Konstitucijai?**

„2011 m. gruodžio 22 d. Konstitucinis Teismas (kurį tos bylos išvakarėse Seimą atstovavęs jo narys viešai išvadino „teisine chunta“) priėmė nutarimą, kurio rezoliucinę dalį sudaro trisdešimt devyni punktai: vienu jų nutraukiama bylos dalis, viename yra žodžiai „neprieštarauja Konstitucijai“, o trisdešimt septyniuose – žodis „prieštarauja“ ir nuorodos į pažeistas Konstitucijos nuostatas.

Po tokio Teismo nutarimo tą įstatymą stūmę ir gynę politikai turėtų pasitraukti. Bet taip nebūna. (E.Kūris, 2013m.)

2012 m. Mokslo ir studijų įstatymo taisymas

Žodis „pataisė“ čia turėtų būti suprantamas kaip visiškai neutralus, formalus, be jokio vertybinio krūvio, antraip jis šiame kontekste būtų visiškai netinkamas. Iš tikrųjų buvo pabandyta vėl įveikti Konstitucinio Teismo nutarimą, tiesa, kai kur šiek tiek atsitraukiant. **(E.Kūris, 2013m.)**

Dėl tokio įstatymo „pataisymo“ 2012 m. lapkritį buvo inicijuota dar viena byla Konstituciniame Teisme.

Kadangi per tą laiką pasikeitė Seimo sudėtis, toks trūkumų pašalinimas formaliai nebeįmanomas.

2013 m. kovo 29 d. sudaryta darbo grupė
MSĮ tobulinimo ir pasiūlymų rengimo

Posėdžiai vyko ir LAMPSS atstovai dalyvavo:

2013-05-02; 2013-04-18; 2013-05-21; 2013-05-28;
2013-06-11; 2013-06-11; 2013 07 09.

**Pasiūlymai nuo LAMPSS Mokslo ir studijų įstatymo projektui
tobulinti buvo pateikti:**

2013 m., 2014 m., 2015 m., 2016 m.

LAMPSS pozicija dėl MSJ Nr. XI-242 projekto

Mes reikalavome:

Laikytis Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2011 m. gruodžio 22 d. nutarimo ir kuo skubiau pakeisti antikonstitucines projekto nuostatas.

-

Siūlėme iš esmės taisyti projekto: 26 str. 2 dalies, 3 dalies, 27 str.1 dalies 2 dalies, 28 2dalies 9 p .ir 10 p. ir 4 dalies nuostatas nes jos prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 40 straipsnio 3 dalies, 41 straipsnio 3 dalies, 42 straipsnio 1 dalies nuostatas, kurių turinį yra atskleidęs Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas 1994 m. birželio 27 d., 2002 m. sausio 14 d., 2002 m. vasario 5 d., 2008 m. vasario 20 d., 2008 m. kovo 20 d., 2011 m. gruodžio 22 d. nutarimuose.

LAMPSS nuomonė dėl 2012 m. LR mokslo ir studijų įstatymo

G.Steponavičius ir V. Stundys svarstant projektą Seimo švietimo, mokslo ir kultūros komitete teigė kad 2012 m. MSĮ pakeistos visos nuostatos prieštaraujančios LR Konstitucijai.

LAMPSS nuomonė, kad Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo Nr. XI-242 pakeitimo įstatymo projekte Konstitucinio Teismo 2011 m. gruodžio 22 d. nutarime prieštaraujančiu Konstitucijai pripažintas teisinis reguliavimas pakeistas ne iš esmės.

KT nutarimas 2014 m. lapkričio 10 d.

2014 m. KT išaiškino, kad senato (akademinės tarybos) nustatyta tvarka atrenkami, skiriami ir atšaukiami atitinkamai 4 arba 5 aukštosios mokyklos tarybos nariai, nepriklausantys aukštosios mokyklos personalui ir studentams, iš jų vienas narys – studentų atstovybės savo nustatyta tvarka, ir tiek, kiek joje nustatyta, kad šie 4 arba 5 aukštosios mokyklos tarybos nariai atrenkami ir skiriami įvertinus Aukštojo mokslo tarybos atliktą kandidatų įvertinimą, neprieštarauja Konstitucijai.

Valdančiosios koalicijos pasiūlymai dėl MSĮ projekto 2015 m.

Susitikimas su Seimo Lietuvos socialdemokratų partijos frakcijos nariais. MSĮ projekto pristatymas. 2015 m. Lapkričio 4 d.

-

Seimo Lietuvos socialdemokratų partijos frakcijos narių – Europos reikalų ir Ekonomikos komiteto narės Birutės Vėsaitės ir Švietimo, mokslo ir kultūros komiteto narės Orintos Leiputės spaudos konferencija „Mokslo ir studijų labirintuose: ką keisti, ką reformuoti“ 2015 m. Lapkričio 10 d. 17d.

Valdančiosios koalicijos pastangos įgyvendinti LR vyriausybės programos nuostatas ir įsipareigojimus dėl konstitucingumo atstatymo aukštajame moksle bei Mokslo ir studijų įstatymo pataisymo liko neįgyvendintos.

-

LR Konstitucinio teismo išaiškinimas dėl aukštųjų mokyklų autonomijos

Konstitucijos 40 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta aukštųjų mokyklų autonomija **yra nesuderinamas toks teisinis reguliavimas, pagal kurį senato (akademinės tarybos) kompetencija apribojama tik akademiniais reikalais ir kai jis nedalyvauja arba dalyvauja tik su patarimojo balso teise priimant valstybinės aukštosios mokyklos strateginius ir kitus svarbiausius valdymo sprendimus, *inter alia* svarbiausius sprendimus dėl finansinių lėšų ir kito turto panaudojimo aukštosios mokyklos misijai įgyvendinti.** (Konstitucinio teismo 2011 m. gruodžio 22 d. nutarimas).

-

Autonomijos samprata 2017 m. Mokslo ir studijų įstatyme

Šio įstatymo 8 str. 1 dalyje **nustatyta aukštųjų mokyklų autonomija, atskaitomybė:** „Aukštoji mokykla turi autonomiją, apimančią akademinę, administracinę, ūkio ir finansų tvarkymo veiklą, grindžiamą savivaldos principu ir akademinę laisvę. Lietuvos Respublikos Konstitucijos, šio ir kitų įstatymų nustatyta tvarka aukštosios mokyklos autonomija derinama su atskaitomybe visuomenei, steigėjams ir juridinio asmens dalyviams“.

KT nutarimas 2014 m. lapkričio 10 d.

Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo 70 straipsnio 7 dalis (2012 m. sausio 19 d. redakcija; Žin., 2012, Nr. 13-554) tiek, kiek joje nustatyta, **kad asmuo, kurio pirmosios pakopos ar vientisosios atitinkamo laikotarpio jo studijų rezultatų vidurkis yra daugiau kaip 20 procentinių punktų mažesnis negu aukštosios mokyklos atitinkamos studijų programos ir formos to studijos yra valstybės finansuojamos, netenka valstybės finansavimo studijoms**, jeigu paties kurso studijuojančiųjų atitinkamo laikotarpio studijų rezultatų vidurkis, prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 41 straipsnio 3 dalies nuostatai „Gerai besimokantiems piliečiams valstybinėse aukštosiose mokyklose laiduojamas nemokamas mokslas“, konstituciniam teisinės valstybės principui.

2018 m. KT nutarimas

Pripažino, kad Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo (2016 m. birželio 29 d. redakcija; TAR, 2016-07-14, Nr. 20555) 27 straipsnio 2 dalies 9 punktą tiek, kiek jame nustatyta, kad valstybinės aukštosios mokyklos taryba aukštosios mokyklos reorganizavimo arba likvidavimo planus teikia Seimui, prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 68 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui.

Pripažino, kad Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo (2016 m. birželio 29 d. redakcija; TAR, 2016-07-14, Nr. 20555) Konstitucijos 68 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui. 38 straipsnio 1 dalis tiek, kiek joje nustatyta, kad sprendimą dėl valstybinio universiteto reorganizavimo Seimas priima universiteto tarybos teikimu, prieštarauja Lietuvos Respublikos

Seimo 2018 m. sausio 12 d. nutarimo atitikties Konstitucijai

Dėl Lietuvos sporto universiteto reorganizavimo prijungiant jį prie Lietuvos sveikatos mokslų universiteto

Pripažino, kad Lietuvos Respublikos Seimo 2018 m. sausio 12 d. nutarimas Nr. XIII-1021 „Dėl pritarimo Lietuvos sporto universiteto reorganizavimui prijungimo prie Lietuvos sveikatos mokslų universiteto būdu“ (TAR, 2018-01-17, Nr. 702) pagal priėmimo tvarką prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 5 straipsnio 1, 2 dalims, 40 straipsnio 3 daliai, 69 straipsnio 1 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui, Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo 8 straipsnio 1 daliai, 38 straipsnio 1 dalies nuostatai, kad sprendimą dėl valstybinio universiteto reorganizavimo Seimas priima Vyriausybės teikimu, įvertinęs universiteto tarybos nuomonę.

Ar Mokslo ir studijų įstatyme liko antikonstitucinės nuostatos?

2012 m. balandžio 24 d. pakeistas Mokslo ir studijų įstatymas, kuriame pakeista aukštosios mokyklos tarybos sudarymo tvarka, tačiau neatskirtos kontrolės ir priežiūros funkcijos, ir aukštosios mokyklos valdymo funkcijos.

„2012 m. balandžio 24 d. pakeitus Mokslo ir studijų įstatyme nustatytą aukštosios mokyklos tarybos sudarymo tvarką, tačiau neatskyrus kontrolės ir priežiūros bei aukštosios mokyklos valdymo funkcijų, projekto 26, 27 straipsniuose įtvirtintas teisinis reguliavimas, susijęs su aukštosios mokyklos tarybos statusu, kelia pagrįstas abejones dėl jo suderinamumo su Konstitucija, *inter alia* 40 straipsnio 3 dalimi, konstituciniu teisinės valstybės principu“ - T. Birmontienė.

-

2012-2016 m. Vyriausybės programoje buvo numatyta

Panaikinti antikonstitucines Mokslo ir studijų įstatymo nuostatas, naikinti krepšelio sistemą, didinti pedagogų ir mokslininkų algas, eiti link nemokamo aukštojo mokslo, tačiau programa mokslo ir studijų srityje nebuvo vykdoma.

Po 3 metų svarstymo, Mokslo ir studijų įstatymas priimtas 2016 m. birželio mėn., tačiau įstatymo 27 ir 28 straipsniuose valdymo organams priskiriamos funkcijos liko nepakeistos. Aukštosios mokyklos senatas (akademinei tarybai) lieka tik kaip aukštosios mokyklos akademinių reikalų valdymo organas ir neturi lemiamos įtakos priimant svarbiausius sprendimus susijusius aukštąja mokykla.

Išvados

Konstitucijos 40 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta aukštųjų mokyklų autonomija yra nesuderinamas toks teisinis reguliavimas, pagal kurį senato (akademinės tarybos) kompetencija apribojama tik akademiniais reikalais ir kai jis nedalyvauja arba dalyvauja tik su patarimojo balso teise priimant valstybinės aukštosios mokyklos strateginius ir kitus svarbiausius valdymo sprendimus, *inter alia* svarbiausius sprendimus dėl finansinių lėšų ir kito turto panaudojimo aukštosios mokyklos misijai įgyvendinti. (Konstitucinio Teismo 2011 m. gruodžio 22 d. nutarimas).

Negali būti nustatyta tokio teisinio reguliavimo, kad institucija, kuri vykdo kontrolės ir priežiūros funkcijas ir kurios paskirtis – užtikrinti aukštosios mokyklos atsakomybę ir atskaitomybę visuomenei, be kontrolės ir priežiūros funkcijų, vykdytų ir aukštosios mokyklos valdymo funkcijas; (Konstitucinio Teismo 2011 m. gruodžio 22 d. nutarimas)

Pasiūlymai

-

Keisti MSJ 28 straipsnio 1 dalies nuostatas ir nustatyti:

1. Valstybinės aukštosios mokyklos senatas (akademinė taryba) yra **aukštosios mokyklos valdymo organas.**

- 2.

Aukštosios mokyklos valdymo struktūroje turi būti numatyta tokia institucija, kuri vykdo kontrolės ir priežiūros funkcijas ir kurios paskirtis – užtikrinti aukštosios mokyklos atsakomybę ir atskaitomybę visuomenei- MSJ tokia institucija nenumatyta.